

150 de ani de la nașterea lui George Coșbuc

Project editorial apărut sub egida
Consiliului Județean Bistrița-Năsăud
(Președinte: Emil Radu Moldovan)
prin
Biblioteca Județeană „George Coșbuc”
Bistrița-Năsăud
(Director: Ioan Pintea)

Colecția
Școala ardeleană de critică și istorie literară

© Andrei Moldovan

Editura ȘCOALA ARDELEANĂ
Cluj Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel 0364-117.252; 0728.084.801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro, redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel/fax 0364-117.246; 0728.084.803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro, esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României
ISBN: 978-606-797-040-1

Editor: Vasile George Dâncu
Coperta: Ioachim Gherman
Tehnoredactare: Sandra Cibicenco
Culegere computerizată: Aurel Podaru

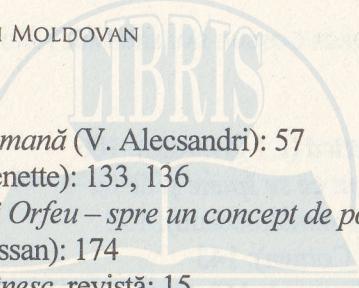
Andrei Moldovan

George Coșbuc
sau lirismul pragurilor

Ediția a IV-a

Cluj-Napoca, 2016

- LIBRIS
- Sentinela română* (V. Alecsandri): 57
Seuil (G. Genette): 133, 136
Sfârșirea lui Orfeu – spre un concept de postmodernism
(I. Hassan): 174
Sionul românesc, revistă: 15
Steaua magilor (Ath. Marienescu): 18
Structure du langage poétique (J. Cohen): 183
Studii despre celți (Ath. Marienescu): 18
Sub semnul cuvântului scris (A. Moldovan): 15

T

- Text și intertext – posibilități de abordare și delimitare*
(Sm. Vultur): 28
Timp (N. Danilov): 167
Tityrus și Melibosus (Vergiliu): 68
Tribuna, publicație: 110, 135

U

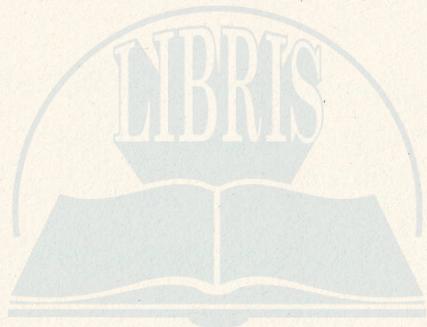
- Ulysse* (J. Joyce): 137
Un concept care își caută sensurile (E. Simion): 151
Universul cărților (M. Popovici): 21

V

- Viața Românească*, revistă: 147, 166
Viena fără mitologie (G. Scarpeta): 147
Viena – mod de întrebuițare (G. Scarpeta): 147

CUPRINS

Notă asupra ediției	7
I. Tentația luministă	9
II. Traducere și mit.....	35
III. „Capriciile” poetului și unitatea	83
IV. Lirismul deschis.....	109
V. Pragul	131
VI. Între Procust și Adam	169
În loc de postfață.....	183
Indice de nume	189
Indice de titluri.....	197

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prima ediție a acestui volum a apărut în 1997, deși cartea fusese scrisă cu buni ani înainte. Motivul unei asemenea întârzieri era că voi am să adaug un capitol despre versificație, necesar din punctul meu de vedere, de natură să fie un argument în plus la susținerea unui „lirism al pragurilor”. După o trudnică muncă de documentare – utilă până la urmă –, mi-am dat seama că e cu neputință să realizezi un lucru serios într-o astfel de direcție, fără să stăpânești limbile orientale, mai cu seamă sanscrita, din care poetul a tradus. Muzicalitatea coșbuciană, versificația impecabilă vin dinspre literatura orientală. Nu fără regrete, a trebuit să renunț la un astfel de capitol, cu speranța că cercetători cu o solidă pregătire în lingvistica orientală vor face cândva, cu siguranță, ceea ce eu nu am izbutit.

După apariția primei ediții, la puțină vreme, voi am să rescriu întreaga carte și să-i dau o cursă total diferită, sub aspectul stilului. Mai exact, intenționam să elimin acel soi de didacticism pe care volumul îl are cu siguranță și care mie, la o recitire a textului, mi s-a părut

stânjenitor. Mărturisind intențiile cu mai multe ocazii – ce nu lipsesc de obicei –, am fost sfătuit să renunț. Argumentele erau acelea că o carte ce propune o astfel de vizuire asupra unui poet care uneori a fost mai popular decât Eminescu are nevoie de o doză de didacticism, spre a fi luată în serios. După îndelungi meditații, m-am resemnat, mai cu seamă că și profesorul Ion Vlad – căruia îi datorez mult în privința acestui tom – a privit-o cu bunăvoieță.

De la a doua ediție are un capitol nou, ca o sinteză în privința raportării lui George Coșbuc la modernitate. Au fost înlăturate erorile strecurate în prima ediție, s-au completat o seamă de paragrafe cu precizări pe care le-am considerat necesare, dar am și renunțat la câteva fraze cărora nu le-am mai văzut rostul. A treia ediție, pe lângă o necesară corectură, a adus în plus și indicii. Ediția a patra o reproduce pe cea anterioară, epuizată, cu câteva mici corecturi care s-au impus.

A. M.

I. TENTAȚIA LUMINISTĂ

George Coșbuc face parte din acea stirpe de poeți care au crezut totdeauna că au o menire de împlinit, că sunt hărăziți să vină în întâmpinarea unor aspirații ale neamului lor. Sensul unei ipostaze spirituale superioare a scriitorului ei îl justifică mai cu seamă prin menirea pe care acesta o are de a fi un înaintemergător pentru ai săi, un luminător prin rostirea magică în versuri, spre un destin ce aparține deopotrivă istoriei și cosmosului.

O lucrare postumă, probabil o simplă notație în versuri, de vreme ce nu a fost considerată de autorul ei demnă de tipar, dezvăluie în mod direct, surprinzător, orizonturile spre care se îndreaptă poezia coșbuciană:

„Copilă, tu crede poeții ce scriu,
Căci lor li s-a dat o putere,
S-audă mai bine, să simtă mai viu
Întreagă a lumii durere.

Ei sunt ca oceanul ce-neacă vreun mal,
Dar când se retrage el lasă

LIBRIS

Mai fin nisipișul, și-aduse de val,
Ici-acolo și perle ne lasă.”¹

Autorul știe, precum se vede, că poetul este nemuritor și incomensurabil, asemenea oceanului, în perceptia comună, dar că menirea sa este de a da „prețuri noi” semenilor săi, dovezi palpabile ale eternului frumos, tocmai prin ceea ce este trecător din el, precum valul. El este cel chemat să-și inițieze semenii întru frumos și lumină. Vor fi aici și influențe, fără îndoială, ale mediului familial, în special din direcția tatălui, Sebastian, preot greco-catolic, și el un „apostol” al celor mulți, dar care îi va fi amintit copilului și adolescentului nu o dată de cel ales și „trimis să mărturisească pentru lumină”. Aici s-ar putea să aibă pentru Coșbuc și primul înțeles „luminarea” ce singur și-o asumă.

Asumarea atrage după sine mesianismul. Dacă autorul consacrat al poeziei mesianice, Octavian Goga, se revendică în primul rând din Coșbuc, vom remarcă în versurile înaintașului și semne ale mesianismului, care nu sunt puține. Fie că este vorba de confesiune:

¹ *Copilă, tu crede poeții ce scriu!*, în G. Coșbuc, *Opere alese*, vol. III, Ediție îngrijită și prefată de Gavril Scridon, Editura Minerva, 1977, p. 504.

„Vom răbda privind în față
Orișicui, și-a orice chin,
Că noi știm că-i multă viață
Și în noi, și-n cei ce vin.”

(*Pentru libertate*)

de o dominantă a narativului:

„Dar noaptea-n zare, uneori,
Când e furtună-n depărtare,
La margini de-orizont răsare
Un fulger alb, Tânziu spre zori
Și-ntruna spre pădure arată
Și scăpare spre ea mereu;
E, parc-arată Dumnezeu
Spre groapa cea de veci uitată.”

(*Ex ossibus ultor*)

de aspecte oratorice:

„Prigoniți de soarte noi?
Slabi și de virtute goi?
Lași copii din tați eroi?
E mințit cuvântul!
Azi ne prigonesc acei
Cari ne cred bărbăți mișei,